

VRIJWILLIGERSBELEID IN TANDERUIS VZW: PRAKTISCH PEDAGOGISCHE ONDERSTEUNING

1. INLEIDING

De kerntaak van Tanderuis vzw is het bieden van ambulante en mobiele begeleiding aan personen met autisme in Oost-Vlaanderen. Vanuit deze begeleiding groeide de nood aan andere vormen van ondersteuning. In het kader hiervan werd onder meer binnen onze vrijwilligerswerking de Praktisch Pedagogische Ondersteuning (PPO) uitgebouwd.

Deze ondersteuning gaat door in de thuissituatie van een gezin en wordt geboden door vrijwilligers. Vrijwilligers zijn extra hart en handen binnen het sociaal netwerk van onze gezinnen en zorgen naast het familiaal netwerk en de professionele dienstverlening voor een meerwaarde in het leven van personen met autisme en hun gezin.

‘Praktisch’ staat voor het concrete handelen, het feit dat de ondersteuning steeds rechtstreeks in verband staat met activiteiten van het dagelijkse leven.

‘Pedagogisch’ verwijst naar de pedagogische context waarin de ondersteuning gebeurt. Deze is steeds rechtstreeks verbonden met de opvoeding van het kind.

‘Ondersteuning’ verwijst naar hulp voor het gezin en specifiek voor de persoon met autisme. Deze hulp is laagdrempelig en sluit op maat aan bij de wensen van de ouders en de persoon met autisme.

De doelstelling van PPO is dus tweeledig. Enerzijds willen we de persoon met autisme zelf praktisch ondersteunen bij allerlei dagelijkse activiteiten. Anderzijds willen we hiermee ouders van een kind, jongere of volwassene met autisme ondersteunen in hun specifieke opvoedingstaak. Op deze manier krijgen de ouders, alsook de eventuele brussen (broers en zussen van de persoon met een beperking) wat ademruimte, hebben ze even tijd voor zichzelf of voor elkaar, kunnen ze even ‘bijtanken’. Voor de ouders is het een geruststelling dat deze zorg gebeurt door een opgeleide vrijwilliger die belang hecht aan zinvolle vrijetijdsbesteding. De activiteiten zijn, indien mogelijk, gericht op ‘verzelfstandiging’ van de persoon met autisme. In samenspraak met de thuisbegeleider of medewerker-PPO en het gezin worden doelstellingen opgesteld of activiteiten besproken die met de opgeleide vrijwilliger opgenomen kunnen worden. Dit kan bij de mensen thuis doorgaan, maar kan evengoed buitenshuis plaatsvinden (vb gaan wandelen, sporten, ...).

2. BASISFILOSOFIE

Met PPO beogen we de persoon met autisme te integreren in de samenleving. De vrijwilliger begeleidt en ondersteunt de persoon in kwestie en streeft samen met hem/haar naar sociale participatie. Ondersteuning op maat is een belangrijke peiler waar naar gestreefd wordt.

PPO biedt de persoon met autisme ondersteuning, geeft een duwtje in de rug daar waar de persoon in kwestie ze nodig heeft. Stap voor stap kan zo gestreefd worden naar meer zelfstandigheid en positieve ervaringen in het reguliere circuit. Het zelfvertrouwen van de persoon met autisme kan hierdoor vergroten, het gezin kan in zijn geheel meer ademruimte krijgen, de draagkracht wordt bevorderd, de stap kan gezet worden om het eventuele sociaal isolement waar de gezinnen in terecht kunnen komen te doorbreken.

Inclusieve visie binnen PPO

De werking van dit nieuwe project sluit aan bij de huidige werking, visie, waarden en normen binnen Tanderuis vzw.

Het project werd dan ook opgebouwd vanuit een *inclusieve visie*, een visie die zowel zijn opgang kent binnen het algemene kader van de zorgsector als ook duidelijk leeft binnen Tanderuis vzw.

Ondersteuning bieden vanuit een inclusieve visie betekent dat mensen regisseur van hun eigen levensverhaal zijn en blijven, ze hebben invloed en zeggenschap in hun omgeving en in de diensten waarvan ze gebruik maken, ze zijn tevreden over en weten zich gedragen door de gemeenschap waarin ze leven.

Mensen zijn lid van de maatschappij, ze worden niet uitgenodigd om mee te doen, ze zijn er gewoon en leveren elk op hun manier een waardevolle bijdrage: er bestaat niet langer een 'wij' en een 'zij.' De verantwoordelijkheid voor een beperking ligt niet langer bij het individu maar wordt een gedeelde verantwoordelijkheid van de gehele maatschappij. Men evolueert naar een *sociaal model van handicap*, het is de verantwoordelijkheid van de samenleving om kansen te creëren zodat iedere mens deel kan nemen aan het maatschappelijk leven.

Empowerment en partnerschap

Vanuit de gelegde nadruk op inclusie komt ook de *empowermentgedachte en het partnerschapsmodel* sterk op de voorgrond. Hier volgen we de idee dat bij het geven van de juiste hoeveelheid en de juiste inhoud van ondersteuning mensen in staat gesteld worden om toegang te krijgen tot die bronnen van informatie, tot die relaties, ...die hen het mogelijk maken om de controle over het eigen leven in handen te nemen/houden. Het houdt een constant zoeken in naar het delicate evenwicht tussen noodzakelijke persoonsgerichte hulpverlening op basis van solidariteit en wettelijke rechten aan de ene kant en de behoefte aan individuele ontplooiingskansen, vrijheid, zelfbepaling en sociaal functioneren van elke mens met een handicap aan de andere kant. (uit: 'maatschappelijke positie van mensen met een handicap' Ben Wuyts)

Empowerment en het partnerschapsmodel staan in nauw verband met het *burgerschapparadigma*. Iedereen dient de kans te krijgen als volwaardige burger te participeren aan de samenleving. Mensen zijn iemand omdat ze mens zijn onder de mensen (belonging). Eenieder heeft recht op een kwaliteitsvol leven waar hij zelf controle over heeft. Hierbij aansluitend wordt binnen PPO samen de persoon met autisme gezocht naar de juiste ondersteuning. Het gezin in kwestie heeft zeggenschap over het hoe en wat er van PPO verwacht wordt. Dit maakt ook dat hij/zij het gevoel heeft zelf het leven en de ondersteuning in handen te hebben. Het burgerschapparadigma houdt immers de plicht in kansen te scheppen tot keuze en controle. We willen ondersteuning geven die mensen kansen blijft bieden op zelfontplooiing en de keuze en controle over het eigen levensverhaal teruggeeft. Het concept '*Quality Of Life*' krijgt binnen deze werking zeker zijn plaats. Het gaat immers gepaard met de inclusiegedachte en het mensenrechtenmodel. Het individu waaraan ondersteuning wordt geboden krijgt een belangrijke rol toegeschreven in het vormgeven van de inhoud en hoeveelheid van deze ondersteuning. De persoon met een beperking is niet langer afhankelijk, maar neemt zijn leven opnieuw zelf in handen en geeft het mee vorm.

3. WERKWIJZE PPO

3.1 Door wie?

Voor het invullen van de ondersteuning wordt er beroep gedaan op vrijwilligers. Personen met of zonder voorkennis van autisme kunnen zich aanbieden als vrijwilliger. Tijdens een kennismakingsgesprek met de coördinator wordt de PPO-werking nog verder toegelicht en worden de persoonlijke gegevens van de vrijwilliger geregistreerd. De vrijwilliger bepaalt zelf in welke regio hij of zij bereid is ondersteuning te bieden en met welke frequentie. Tevens wordt ook een afsprakennota getekend door de drie partijen (directie, coördinator PPO en vrijwilliger). Bij dit gesprek krijgt de nieuwe vrijwilliger ook een map met informatie over Tanderuis en autisme. Naast deze welkomstmap worden er jaarlijks een aantal vormingsavonden ingericht. Van de vrijwilligers wordt verwacht dat ze deze bijwonen. Tevens hebben de vrijwilligers dan de gelegenheid om ervaringen met elkaar te kunnen uitwisselen.

Interesse in de doelgroep is uiteraard een voorwaarde om PPO-vrijwilliger te worden; voorkennis van autisme is geen vereiste, aangezien er vorming wordt voorzien. Verder wordt het verloop van de ondersteuning opgevolgd door zowel de coördinator als de thuisbegeleider van het gezin of de medewerker-PPO.

3.2 Voor wie?

Gezinnen die nood hebben aan praktische ondersteuning in hun thuissituatie kunnen beroep doen op PPO. Dit kunnen gezinnen zijn die thuisbegeleiding krijgen van Tanderuis vzw, gezinnen die op de wachtlijst staan voor thuisbegeleiding of externe cliënten.

Wanneer het gaat over een gezin wat in thuisbegeleiding is, worden in samenspraak met de thuisbegeleider en het gezin doelstellingen opgesteld of activiteiten besproken die met de vrijwilliger opgenomen kunnen worden. Gewoonlijk is de ondersteuning gekoppeld aan het IDO (individuele Dienst Overeenkomst) van de gebruiker.

In geval het gaat over een gezin wat op de wachtlijst staan of over een externe cliënt wordt de inhoud van de PPO besproken met de coördinator van de vrijwilligerswerking en PPO-medewerker.

Voorbeelden van mogelijke ondersteuning zijn:

- specifieke oppas voor kinderen met autisme
- aangepaste vrijetijdsinvulling zoals het spelen van een gezelschapsspel, sporten, knutselen, naar de cinema gaan, iets gaan drinken, een uitstap doen
- begeleiding van de persoon met autisme in een sportclub, jeugdbeweging of bij schoolzwemmen/bosklas, gericht naar inclusie
- activiteiten gericht op verzelfstandiging, zoals kamer leren opruimen, leren om zelfstandig een boodschap te doen in een grootwarenhuis
- ondersteuning bij organisatie van schooltaken

3.3 Praktisch verloop?

3.3.1 In geval een gezin ook thuisbegeleiding krijgt:

Via de thuisbegeleider wordt de aanvraag van het gezin doorgegeven aan de coördinator van de vrijwilligerswerking. Die zoekt vervolgens naar een geschikte vrijwilliger rekening houdend met de regio, de ervaring en kennis van de vrijwilliger, eventuele specifieke noden van het gezin,... Vervolgens geeft de thuisbegeleider van het gezin alle nodige informatie rond het gezin door aan de vrijwilliger. Een vrijwilliger wordt dus niet onvoorbereid op pad gestuurd naar een gezin. De manier waarop deze informatie wordt doorgegeven varieert van aanvraag tot aanvraag. Normaal gezien gaat de vrijwilliger in het kader van een eerste kennismaking mee op huisbezoek met de thuisbegeleider. Na Uitzonderlijk volstaat het ingevulde aanvraagformulier eventueel aangevuld met overleg tussen de thuisbegeleider en de vrijwilliger via mail of telefoon.

3.3.2 In geval een gezin geen thuisbegeleiding krijgt:

Na een eerste telefonisch contact met het aanvragend gezin stuurt de coördinator van de vrijwilligerswerking het gezin via mail een blanco aanvraagformulier-PPO toe. Er wordt gevraagd dit

document zo volledig mogelijk in te vullen en terug te bezorgen voorafgaande aan het inschrijvingsgesprek. Tijdens dit gesprek wordt dit aanvraagformulier overlopen en waar nodig verder aangevuld. Wanneer de coördinator een vrijwilliger gevonden heeft wordt dit document aan de vrijwilliger bezorgd. De medewerker-PPO gaat de eerste keer met de vrijwilliger mee voor een kennismakingsbezoek.

Na afloop van de ondersteuning in het gezin laat de vrijwilliger de begeleidingsfiche-PPO ondertekenen door het aanvragend gezin. De vrijwilliger bezorgt de (originele) fiche(s) maandelijks aan de coördinator. Op basis hiervan wordt een factuur aan het gezin gestuurd.

Verder wordt van de vrijwilliger verwacht binnen de week een kort verslag van de gedane ondersteuning te bezorgen aan de thuisbegeleider van het gezin / de medewerker-PPO en de coördinator. Dit verslag wordt opgenomen in het dossier van de gebruiker.

Wanneer ditzelfde gezin opnieuw beroep wil doen op dezelfde vrijwilliger, kan dit rechtstreeks tussen gezin en vrijwilliger worden afgesproken. De vrijwilliger licht wel steeds de coördinator en thuisbegeleider in wanneer een volgende afspraak wordt gemaakt.

Wanneer de vrijwilliger zijn of haar onkostenformulier heeft ingediend voor wat betreft de vervoerskosten, wordt hij of zij de daaropvolgende maand vergoed.

De forfaitaire onkostenvergoeding (1€ per ondersteuning) wordt, mits de vrijwilliger administratief in orde is, jaarlijks overgeschreven.

Via permanente en periodieke evaluatie wordt de werking bijgestuurd.

Zowel onder de gezinnen die beroep hebben gedaan op PPO als onder de vrijwilligers wordt een tevredenheidsonderzoek afgenomen. Overeenkomstig de andere werkingsaspecten van Tanderuis zullen de ingevulde vragenlijsten van het tevredenheidsonderzoek om de twee jaar geanalyseerd worden. Op basis van de resultaten kunnen verbeteracties gepland worden.

Bij eventuele vragen of problemen kan de vrijwilliger altijd contact opnemen met de coördinator van de vrijwilligerswerking.

4. VRIJWILLIGERS PPO

4.1 Profiel

- Scholing:
 - Opleidingsniveau: geen specifieke vereisten noodzakelijk wat basisopleiding betreft
 - Bereid zijn tot permanente bijscholing
- Persoonskenmerken en technische vaardigheden
 - De doelstelling van de organisatie onderschrijven
 - Geëngageerd zijn binnen vrijwilligerswerking van Tanderuis vzw
 - Enthousiast zijn
 - Empatisch zijn
 - Creatief zijn
 - Flexibel zijn
 - Minimumleeftijd van 18 jaar hebben
 - Aangewezen om in het bezit te zijn van rijbewijs B en te beschikken over een voertuig

4.2 functie-inhoud

Inhoudelijke verplichtingen

1. De vrijwilliger biedt op regelmatige basis ondersteuning aan voor gezinnen met een kind, jongere of volwassene met autisme die bij Tanderuis vzw in begeleiding zijn. Dit gebeurt door middel van praktische ondersteuning in de gezinssituatie.

Hierbij worden volgende sociale doelstellingen nagestreefd:

- het bieden van praktische ondersteuning binnen een gezin met een kind, jongere of volwassene met autisme.
- het gedeeltelijk ontlasten van ouders bij hun specifieke opvoedingstaak.
- binnen de inclusie-idee, streven naar een beter deelname van de persoon met autisme aan het maatschappelijk leven.
- aanbieden van activiteiten in het kader van verzelfstandiging.

Verder overeenkomstig de afsprakennota:

2. De vrijwilliger onderschrijft de doelstellingen van Tanderuis vzw (zie onze website: www.thuisbegeleidingautisme.be).
3. De vrijwilliger volgt een vormingspakket, wat bestaat uit het grondig doornemen van de welkomstmap en het bijwonen van de vormingsavonden, ...
4. De vrijwilliger gaat een engagement van minstens een jaar aan.
5. Omdat de privacy van de aanvragende ouders en het kind, de jongere of volwassene met autisme beschermd moet worden, heeft de vrijwilliger geheimhoudingsplicht naar personen die niet werkzaam zijn voor Tanderuis vzw. Naar personeelsleden van Tanderuis vzw geldt gedeeld beroepsgeheim. Daarnaast heeft de vrijwilliger ook geheimhoudingsplicht wat betreft vertrouwelijke informatie over Tanderuis vzw en haar medewerkers.
6. De vrijwilliger heeft meldingsplicht: grensoverschrijdend gedrag wordt gemeld aan de coördinator van de vrijwilligerswerking en in geval van PPO ook aan de thuisbegeleider van het betrokken gezin.
7. De vrijwilliger eerbiedigt de filosofische, politieke en religieuze overtuiging van de hulpvrager.

Administratieve verplichtingen

- De vrijwilliger laat per ondersteuning een “begeleidingsfiche PPO” invullen en ondertekenen door het aanvragend gezin. De vrijwilliger dient de (originele en gehandtekende) fiches maandelijks aan de coördinator van de vrijwilligerswerking te bezorgen. Dit document is voor Tanderuis vzw een noodzakelijk document om administratief in orde te zijn.
- De vrijwilliger rapporteert de coördinator vrijwilligerswerking en de thuisbegeleider van het betreffende gezin over de gedane ondersteuning binnen een week via een kort schriftelijk verslag. Dit verslag wordt opgenomen in het dossier van de gebruiker.

4.3 Werving vrijwilligers

De werving van de vrijwilligers voor PPO bestaat uit twee luiken.

Eenzijds trachten we potentiële vrijwilligers te bereiken via diverse kanalen: diverse websites aangaande vrijwilligerswerk, verspreiding van affiches en flyers op scholen, universiteiten, bibliotheken, culturele

centra, jeugdbewegingen, vormingscentra, gezinsbond, het verenigingsleven (KAV, KVLV, Vlaamse dienst speelpleinwerking, Klasse, Crefi, ...

Anderzijds worden er samenwerkingsverbanden afgesloten met universiteiten en hogescholen om vrijwilligers in te zetten in het kader van een stage of taak. Voor aanvang van deze stage wordt een overeenkomst gesloten tussen de school, de stagiair en de dienst.

Wie zich engageert om vrijwilliger te worden binnen PPO, wordt uitgenodigd tot een kennismakingsgesprek met de van de vrijwilligerswerking. Tijdens dit gesprek wordt de dienst voorgesteld, wordt de vormingsmap overlopen en wordt de afsprakennota besproken en ondertekend. De coördinator PPO selecteert de geschikte personen in functie van de noden van de dienst.

5. klachtenprocedure

- problemen tussen de vrijwilliger en het gezin
 1. de coördinator vrijwilligerswerking fungeert als bemiddelaar tussen de vrijwilliger en het desbetreffende gezin
 2. wanneer de eerste stap niet volstaat, wordt de klacht overgebracht naar en verder behandeld door de directeur.
 3. wanneer voorgaande stappen niet volstonden, wordt de samenwerking tussen het gezin en de vrijwilliger stopgezet

- Problemen tussen de vrijwilliger en de dienst
 1. de coördinator PPO fungeert als bemiddelaar tussen de vrijwilliger en de dienst
 2. wanneer de eerste stap niet volstaat, wordt de klacht overgebracht naar en verder behandeld door de directeur.
 3. wanneer voorgaande stappen niet volstonden, wordt de samenwerking tussen de dienst en de vrijwilliger stopgezet